

**Nesmazatelné
záznamy**

**Edward
Snowden**

edice
*KIO*KAN

Copyright © 2019 by Edward Snowden
Published by arrangement with Metropolitan Books,
an imprint of Henry Holt and Company, New York.
Translation © Jan Mrlík, 2020
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu Permanent Record
přeložil Jan Mrlík
Redakční úprava Lukáš Foldyna
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2020
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-244-7

Věnováno L.

PŘEDMLUVA

Jmenuji se Edward Joseph Snowden. Pracoval jsem pro vládu, ale teď pracuji pro veřejnost. Trvalo mi bezmála tři desítky let, než jsem pochopil, že je v tom rozdíl, a když jsem prozřel, přineslo mi to v úřadě jisté problémy. Výsledkem je, že teď věnuji čas snaze chránit veřejnost před jednáním lidí, k nimž jsem sám patřival: špiónů ve službách Central Intelligence Agency (CIA), totiž americké Ústřední zpravodajské služby, a také National Security Agency (NSA), tedy Národní bezpečnostní agentury. Jako jeden z četných mladých techniků, kteří pracují pro rozvědku, jsem byl přesvědčený o tom, že se podílím na vytvoření – jak jsem tehdy věřil – budoucího lepšího světa.

Moje kariéra v Americké zpravodajské komunitě (American Intelligence Community, IC)* trvala jenom krátkých sedm let, a překvapilo mě, když jsem si uvědomil, že to bylo jen o rok déle, než trvá můj exil v zemi, kterou jsem si sám nezvolil. Během onoho sedmiletého období jsem se ovšem podílel na té nejvýznačnější změně v historii americké zpravodajské služby – přechodu od cíleného sledování jednotlivců k masovému dohledu nad vším obyvatelstvem. Napomáhal jsem tomu, aby se jediné vládě technicky umožnilo shromažďovat veškerou světovou digitální komunikaci, celé věky ji skladovat a po libosti ji prozkoumávat.

---

* Skupina 17 samostatných zpravodajských agentur vlády USA, které pracují nezávisle a společně provádějí zpravodajské činnosti k podpoře zahraniční politiky a národní bezpečnosti Spojených států (pozn. překl.).

Po 11. září 2001 dolehl na IC trýznivý pocit viny, že selhala ve svěřené roli ochraňovat Ameriku a že připustila uskutečnění nejničivějšího a nejpustošivějšího útoku na naši zemi od napadení Pearl Harboru. V reakci na tuto událost se vedoucí činitelé IC snažili vybudovat systém, který by napříště zamezil tomu, aby je někdo znovu podobně zaskočil. Podstatou plánovaného systému musela být technická základna, přičemž pro jejich armádu specialistů na politologii a odborníků na obchodní administrativu byl takový úkol španělskou vesnicí. Mladým technikům, jako jsem byl já, se náhle dokořán otevřely dveře do těch nejtajnějších zpravodajských agentur. A tak geekové zdědili celou zemi.

Jestli jsem se tehdy v něčem vyznal, byly to počítače, a tak jsem stoupal rychle vzhůru. Ve dvaadvaceti jsem od NSA poprvé dostal nejvyšší bezpečnostní prověrku, kterou jsem potřeboval i pro pracovní pozici na samém dně organizačního pavouka zpravodajských služeb. O necelý rok později už jsem pracoval v CIA jako systémový inženýr a měl jsem stále širší a širší přístup k některým z nejcitlivějších sítí na planetě. Jediným mým dospělým dohlížitelem byl chlapek, který trávil služby tím, že četl paperbacky od Roberta Ludluma a Toma Clancyho. Agentury se honily za získáním technicky nadaných lidí, a přitom porušovaly všechna pravidla, která samy zavedly. Normálně by do zpravodajské služby nikdy nepřijali člověka, který neměl alespoň bakalářský titul, později však brali i lidi, kteří sice studovali vysokou školu, ale na bakaláře to nedotáhli. Já jsem nevyhovoval ani jednomu z těchto kritérií. Podle všech pravidel mě nikdy ani neměli vpustit do budovy.

V letech 2007–2009 jsem byl přidělen na americké velvyslanectví v Ženevě jako jeden z velmi mála techniků, který obdržel diplomatické krytí. Dostal jsem za úkol popostrčit CIA kousek do budoucnosti tím, že její evropské pobočky propojím online a digitalizuji a zautomatizuji síť, která sloužila americké vládě ke špehování. Lidé z mojí generace

nejenže popohnali kupředu zpravodajskou činnost, my jsme od základu znovu definovali, co je zpravodajská služba. Pro nás to nemělo nic společného s nějakými tajnými schůzkami nebo mrtvými schránkami, ale jenom s daty.

Když mi bylo dvacet šest, stal jsem se formálním zaměstnancem firmy Dell, ovšem znovu jsem pracoval pro NSA. Pracovní poměr mi sloužil jako krytí, a totéž platilo téměř pro všechny technicky zaměřené špióny z mé legie. Poslali mě do Japonska, kde jsem pomáhal s vývojem systému, jenž agentuře poskytoval globální informační zálohu v podobě mohutné tajné sítě, která zajišťovala, že i kdyby jaderný úder obrátil hlavní stan NSA v prach a popel, nedošlo by k žádné ztrátě shromážděných dat. V té době jsem si neuvědomoval, že vývojem systému, který je schopen trvale uchovávat záznamy o životě každého člověka, se dopouštím tragické chyby.

V osmadvaceti letech jsem se vrátil do Spojených států a čekalo mě raketové povýšení do styčného technického týmu zajišťujícího spojení firmy Dell s CIA. Mým úkolem bylo vysedávat s šéfy technických sekcí CIA, abychom vymysleli a uplatnili řešení všech možných problémů, jaké si jen dokážete představit. Moje skupina pomáhala agentuře vytvořit nový typ počítačové architektury – „cloud“, první technologii, která umožňovala každému agentovi bez ohledu na to, kde se fyzicky vyskytuje, přístup ke všem datům, která právě potřeboval, a umožňovala mu dál s nimi pracovat, přičemž vzdálenost nehrála žádnou roli.

Mé dřívější zaměření na zpracování a propojení toků zpravodajských informací tehdy ustoupilo novému úkolu – přijít na to, jak data navěky uchovávat, z čehož se vyvinulo mé další poslání: zajistit, aby tato data byla všeobecně dostupná a zpracovatelná. Těmto projektům jsem se začal věnovat na Havaji, kam jsem se přesunul v devětadvaceti letech v rámci nového kontraktu pro NSA. Do té doby jsem pracoval podle pravidla „pouze to, co potřebuje vědět“, takže jsem

nedokázal chápat souborný účel, který se skrýval za mými specializovanými, úzce vymezenými úkoly. Až v havajském ráji jsem se konečně dostal do takové pozice, z níž jsem mohl vidět, jak všechna má práce zapadá do sebe, spojuje se jako převody nějakého obrovského stroje a spoluvytváří systém globálního masového sledování.

V tunelu táhnoucím se hluboko pod ananasovým polem – v bývalé podzemní letecké továrně z dob Pearl Harboru – jsem seděl u terminálu, z něhož jsem měl prakticky neomezený přístup ke komunikaci téměř každého muže, ženy i dítěte na planetě, kteří kdy vytočili číslo na telefonu nebo použili počítač. Mezi ně spadalo i zhruba 320 milionů mých amerických spoluobčanů, jejichž každodenní život se octl pod dohledem v míře, která protiřečila nejen Ústavě Spojených států, ale i základním hodnotám každé svobodné společnosti.

Tuto knihu můžete číst díky tomu, že jsem podnikl věc pro člověka v mém postavení krajně nebezpečnou: rozhodl jsem se povědět pravdu. Shromáždil jsem dokumenty dostupné v rámci IC, které dokazovaly, čím americká vláda porušila zákony, a předal jsem je novinářům, kteří je prověřili, publikovali a vyvolali celosvětové pozdvižení.

V knize popisuji, co mě k tomuto rozhodnutí vedlo, jakými morálními a etickými principy jsem se řídil a jak se to všechno odehrálo – jinak řečeno popisuji i svůj život.

Co vlastně tvoří život? Víc, než co říkáme, ba ještě víc, než co děláme. Život je i to, co milujeme a v co věříme. Pro mě je to, co miluji a v co věřím, především propojení, spojení mezi lidmi a materiální základna, která jim to umožňuje. Do této základny spadají samozřejmě knihy. Avšak pro mou generaci se spojení do valné míry ztotožňuje s internetem.

Než se nad tímto tvrzením zarazíte, protože víte, že tohle informační mraveniště trpí jedovatou nákazou, pochopte prosím, že v době, kdy jsem se s tímto fenoménem seznámil, pro mě představoval internet něco velmi odlišného.

Byl to kamarád, a taky rodič. Komunita bez hranic a omezení, jeden a milion hlasů, společná neprozkoumaná oblast, kterou osídlily, ale nezneužívaly rozličné kmeny žijící přátelsky bok po boku, a každý jejich příslušník si mohl svobodně vybírat vlastní jméno, historii a zvyky. Všichni nosili masky, a přece tahle komunita, pro niž byly příznačné anonymita a množství různých označení pro totéž, vytvářela víc pravdy než lží, protože namísto komerčního soupeření tvůrčím způsobem kooperovala. Nepochybně i zde docházelo ke konfliktům, ty ale převážila dobrá vůle a přátelské city v pravém pionýrském duchu.

Pochopíte mě tedy, když prohlásím, že internet dnešní doby je nepoznatelný. Vůbec nesejde na tom, že tato změna je výsledkem uvážené volby, výsledkem systematického úsilí ze strany nevelkého počtu privilegovaných. Počáteční nápor na přeměnu obchodu v e-obchod rychle vedl k překypění a zakrátko, těsně po zlomu milénia, ke kolapsu. Tehdy si obchodní společnosti uvědomily, že lidé připojení online se daleko méně zajímají o utrácení než o sdílení informací, ale že je možné zpeněžit i propojení lidí, které umožnil internet. Jestliže lidé nejvíc stojí o spojení online proto, aby rodině, přátelům i cizím lidem vyložili, co mají za lubem, a nechali si povědět od rodinných příslušníků, přátel i neznámých lidí, co mají za lubem oni, potom všem společností stačilo přijít na to, jakým způsobem se přimíchat do této společenské výměny informací, aby z toho vytěžily zisk.

To znamenalo počátek kapitalistického dohledu a konec internetu, jak jsem ho znával já.

Takže se zhroutil tvůrčí web a došlo k zániku nesčetných krásných i nepříjemných individuálních webových stránek. Příslib pohodlí vedl lidi k tomu, aby opustili své osobní stránky, jež vyžadovaly trvalou a pracnou aktualizaci, a přešli na stránky Facebooku nebo účet Gmailu. Zdání, že tyto stránky jsou jejich, snadno zastínilo skutečnou realitu. V té době chápali jenom nemnozí z nás, že nic z věcí, které jsme

takto sdíleli, už nám nepatří. Následníci e-společností, které selhaly, protože nedokázaly přijít na nic, co jsme měli zájem koupit, získali nový produkt, který mohli prodávat.

Tím produktem jsme se stali my sami.

Naše zájmy, naše aktivity, místa, kde se nacházíme, naše přání – všechno, co jsme o sobě odhalili, ať už vědomě, či nevědomě, někdo prozkoumal a potají prodal, jen aby se co nejdříve oddálil nevyhnutelný pocit narušení soukromí, který většina z nás začíná vnímat až teď. A tohle prozkoumávání bude pokračovat dál, protože je bude podporovat, ba i financovat armáda vlád lačných po obrovském množství zpravodajských informací, které lze tímto způsobem získat. S výjimkou přihlašovacích údajů a finančních transakcí se v prvním desetiletí 21. století sotva nějaká online komunikace šifrovala. To znamenalo, že vlády se ani nemusely obtěžovat s oslovením různých společností, aby se dozvěděly, co dělají jejich zákazníci. Stačilo jim jenom svět špehovat, aniž by o tom věděla živá duše.

Americká vláda v naprostém opovržení vůči chartě, na základě které byla vytvořena, se stala obětí právě tohoto pokušení, a jakmile jednou ochutnala ovoce z jedovatého stromu, propadla nezvladatelné horečce. Potají si přisvojila schopnost provádět masové sledování, což je výkonný nástroj, který už ze samé podstaty daleko víc postihuje nevinné než viníky.

Až tehdy jsem začal lépe chápat základní princip stálého dohledu a jeho škodlivost, a také jsem si uvědomil, že my, veřejnost – a nejen lidé jedné země, ale veřejnost celého světa –, jsme o zavedení takového dohledu nikdy nemohli hlasovat, ba ani jsme neměli možnost vyjádřit svůj názor. Systém téměř všeobecného sledování byl zaveden nejen bez našeho souhlasu, ale takovým způsobem, aby před námi byly vědomě skrývány všechny aspekty špehovacích programů. Každý krok znamenající změnu sledovacích procesů a přinášející nové důsledky byl podnikán v utajení přede

všemi, včetně většiny zákonodárců. Na koho jsem se mohl obrátit? S kým jsem o tom mohl mluvit? Kdybych někomu jen pošeptal pravdu, byť by to byl právník nebo soudce nebo lidé z Kongresu, byl by z toho zkonstruován tak těžký zločin, že i základní nastínění nejobecnějších faktů by mi zajistilo doživotní uvěznění ve federální cele.

Připadal jsem si ztracený, upadl jsem do pochmurné nálady a bojoval s vlastním svědomím. Mám rád svou zemi a věřím, že je dobré sloužit veřejnosti – v celé mé blízké rodině i mezi mými předky v pokrevní linii, a to už stovky let, se najde řada mužů i žen, kteří zasvětili život službě vlasti a spoluobčanům. Já sám jsem složil přísahu nikoli agentuře, ba ani vládě, ale veřejnosti, že budu podporovat a bránit Ústavu zajišťující občanské svobody, které byly tak flagrantním způsobem narušeny. A ke všemu jsem byl víc než součástí tohoto narušení – já jsem se na něm přímo podílel. Všechna moje práce, kterou jsem odváděl řadu let – pro koho jsem ji vlastně dělal? Jak srovnám jazýčky vah mezi závazkem mlčenlivosti vůči agenturám, které mě zaměstnávaly, a přísahou, kterou jsem složil základním principům své vlasti? Komu nebo čemu jsem povinován hlubší věrností? Kdy vlastně nastal okamžik, v němž jsem byl z morálního hlediska povinen porušit zákon?

Úvahy o těchto základních myšlenkách mě přivedly k nalezení odpovědí. Pochopil jsem, že vystoupit na veřejnost a odhalit novinářům rozsah, v němž moje země porušila zákony, by nebylo obhajitelné žádným radikálním záměrem, jako například cílem svrhnout vládu nebo rozbít IC. Tím bych se jen vrátil k prosazování takových ideálů, jimiž se ohánějí jak vláda, tak IC.

Svoboda toho kterého státu se dá poměřovat jeho úctou k právům vlastních občanů. Já jsem přesvědčen, že tato práva ve skutečnosti představují limity státní moci, které přesně definují, kde a kdy vláda nesmí zasahovat do hájemitví osobních či individuálních svobod, jež se v době

americké revoluce označovaly jako „volnost“ a v době internetové revoluce se jim říká „soukromí“.

Uplynulo šest let od doby, kdy jsem vyšel s pravdou ven, protože jsem pozoroval úpadek v plnění závazků takzvané pokrokových vlád po celém světě, pokud šlo o ochranu soukromí, jež já osobně považuji – a Organizace spojených národů zrovna tak – za základní lidské právo. V průběhu oněch let však tento úpadek dál pokračoval spolu s tím, jak demokracie ustupovala autoritářskému populismu. A úpadek demokracie nebyl nikde patrnější než na vztahu vlád k tisku.

Pokusy volených úředníků dosáhnout toho, že novinářské řemeslo bude prohlášeno za ilegální, provázely a zaštitovaly široké útoky proti principu pravdy. To, co je skutečné, se záměrně spojovalo s falešnými tvrzeními prostřednictvím technologií, jež jsou schopné rozvířit podobné polopravdy v bezprecedentní globální zmatek.

Tyhle postupy znám dosti důvěrně, protože vytváření pseudoreality patřilo odjakživa k nejtemnějším uměním Americké zpravodajské komunity. Tytéž agentury, které mě bez nejmenšího zaváhání označily za čínského dvojitého agenta, ruského trojitého agenta, a vůbec nejhůř za „mileniála“, jenom během mé kariéry manipulovaly zpravodajskými poznatky tak, aby vytvořily záminku k válce, k využívání ilegální policie a stínové justice k únosům jako způsobu „výjimečného předvedení“, mučení jako „rozšířeného vyšetřování“ a masového dohledu jako „rozsáhlého shromažďování dat“.

Invektivy vůči mně si zpravodajské agentury mohly bez zábran dovolit hlavně proto, že jsem se odmítal hájit. Od chvíle, kdy jsem vyšel s pravdou na světlo, až do současnosti jsem pevně trval na tom, že nezveřejním žádné podrobnosti o svém osobním životě, které by mohly zapříčinit další nátlak vůči mé rodině a přátelům, kteří už kvůli mé zásadovosti trpěli až příliš.

Právě v obavě z dalšího nárůstu tohoto nátlaku jsem dlouho váhal, jestli mám tuhle knihu napsat. Nakonec se ukázalo, že je pro mě snazší zveřejnit důkazy o zločinech páchaných vládou než vyprávět o vlastním životě. Nepravosti, jichž jsem byl svědkem, vyžadovaly, abych něco podnikl, ale nikdo nepíše memoáry jen proto, že nedokáže vzdorovat diktátu vlastního svědomí. Proto jsem se snažil předem získat svolení každého příslušníka rodiny, přítele a kolegy, které zde jmenuji nebo popisuji tak, že je lze identifikovat.

Odmítám předstírat, že bych byl jediným arbitrem, pokud jde o soukromí jiných, a tím spíš mi nepřišlo na mysl, že bych já sám mohl volit, která z tajemství mé země by měla být odhalena veřejnosti a která ne. Proto jsem předal vládní dokumenty jenom novinářům. Skutečnost je taková, že počet dokumentů, které jsem zpřístupnil veřejnosti já osobně, je nula.

Věřím, stejně jako věří mnou vybraní novináři, že vláda může uchovávat určité informace v tajnosti. I ta nejtransparentnější demokracie na světě musí mít právo utajovat například totožnost svých tajných agentů nebo pohyby svých vojenských jednotek v poli. V této knize žádná podobná tajemství nenajdete.

Podat zprávu o vlastním životě tak, abych přitom chránil soukromí svých milovaných a neodhalil žádná legitimně udržovaná vládní tajemství, není zrovna jednoduchý úkol, ale nezbyde mi než se ho zhostit. Musel jsem najít správnou rovnováhu mezi těmito dvěma závazky k zachování mlčenlivosti.

PRVNÍ ČÁST

1 Výhled z okna

První věc, na kterou jsem vyzkoušel svůj vliv jakožto hacker, byl čas ke spaní.

Přišlo mi nespravedlivé, když mě rodiče nutili jít spát dřív, než šli spát oni, dřív než moje sestra, a já jsem přitom nebyl vůbec unavený. Taková první životní nespravedlnost.

V průběhu prvních dvou tisícovek večerů, co jsem byl na světě, se vyskytla řada takových, kdy moje situace vyústila v projevy občanské neposlušnosti: brečel jsem, žebronil, smlouval; až o večeru s pořadovým číslem 2 193, když mi bylo šest let, jsem objevil kouzlo přímé akce.

Nadřízené orgány neměly zájem o nějaké reformy, a já už jsem nebyl včerejší. Zrovna jsem prožil jeden z nejlepších dnů svého mladého života – přišli kamarádi, pořádali jsme party, dokonce se objevily nějaké dárky – a nechtěl jsem, aby to skončilo jen proto, že všichni ostatní museli jít domů. A tak jsem potají nařídil všechny hodiny v domě, aby ukazovaly o několik hodin méně. Na mikrovlnce to šlo snadněji než na sporáku, ovšem jen proto, že jsem na ni lépe dosáhl.

Když si toho nadřízené orgány – v jejich nekonečné nevědomosti – nevšimly, ovládl mě opojný pocit vlastní moci, takže jsem skákal po obývacím. Já, pán času, už nikdy nebudu muset jít brzy do postele. Získal jsem svobodu. A tak se stalo, že jsem usnul na podlaze při západu slunce

21. června, v den letního slunovratu, kdy je nejdelší den v roce. Když jsem se zase probudil, všechny hodiny u nás doma ladily s časem na náramkových hodinkách mého otce.

Kdyby se dnes ještě někdo obtěžoval nařídít čas na hodinách, věděl by vůbec, jak to udělat? Jestli jste na tom jako většina dnešních lidí, nastavíte si čas na smartphonu. Když se ale podíváte na svůj telefon, a tím myslím opravdu ho prozkoumat, a zaryjete hluboko do jeho menu až k nastavení, nakonec zjistíte, že čas na vašem telefonu se řídí „automatickým nastavením“. Váš telefon se každou chvílí tiše – mlčky – zeptá vašeho mobilního operátora: „Hele, nevíš, kolik je hodin?“ Jeho síť se pak zeptá větší sítě, která vznese dotaz na ještě větší síť a tak dále, a prostřednictvím vysílacích věží a kabelů dotaz běží až k jednomu ze skutečných pánů času, jimiž jsou síťové časové servery (Network Time Server), které běží či jsou nastavovány podle atomových hodin, jež fungují na místech, jako jsou Národní institut standardů a technologie ve Spojených státech, Federální institut pro meteorologii a klimatologii ve Švýcarsku či Národní institut pro informace a komunikační technologie v Japonsku. Tahle dlouhá neviditelná pouť, kterou signál zvládne během zlomku vteřiny, zajišťuje to, že vám na displeji telefonu nezačne blikat 12:00 pokaždé, když se vám vyčerpá baterie a znovu ji nabijete.

Narodil jsem se v roce 1983, kdy končila éra světa, v němž si lidé nařizovali hodiny sami. Toho roku americké ministerstvo obrany rozdělilo svůj vnitřní systém navzájem propojených počítačů na polovinu a vytvořilo jednu síť pro potřeby obrany země, zvanou MILNET, a druhou síť pro veřejnost, označenou jménem Internet. Ještě než dospěl rok ke konci, došlo k určení nových pravidel definujících omezení tohoto virtuálního prostoru a byl stanoven systém označování domén, který používáme ještě dnes – to jsou

všechna ta .gov, .mil, .edu a pochopitelně .com, a rovněž kódy zemí přidělené zbytku světa: .uk, .de, .fr, .ru, .cz a tak dále. Už v té chvíli naše země (tedy i já) získala výhodu, jistou přednost. A přece mělo uplynout ještě dalších šest let, než došlo k vynalezení systému řečeného World Wide Web, a přibližně devět let, než si naše rodina opatřila počítač s modemem, který nám umožňoval se k této síti připojit. Internet není pochopitelně jediná entita, i když o něm mluvíme, jako by tomu tak bylo. Technická realita vypadá tak, že každý den vznikají nové sítě a připojují se ke globální skupině navzájem propojených komunikačních sítí, které vy – a další zhruba tři miliardy lidí, přibližně 42 procent světové populace – pravidelně využíváte. Já ovšem tento termín chápu v nejširším měřítku čili jako univerzální síť sítí, která prostřednictvím sdílených protokolů propojuje navzájem většinu počítačů fungujících na planetě.

Někteří z vás se možná obávají, že nerozeznají protokol od díry ve zdi, ale všichni jich spoustu využíváme. Představte si takový protokol jako jazyk pro přístroje, obecná pravidla, podle kterých fungují, aby si navzájem rozuměly. Jste-li zhruba stejně staří jako já, vzpomínáte si možná, jak jsme do příslušného řádku webového prohlížeče psávali na začátku webové adresy „http“. Tento symbol označuje „Hypertext Transfer Protocol“, což je jazyk, jehož prostřednictvím získáte přístup ke světové síti čili obrovské sbírce webových stránek postavených většinou na textové bázi, ale schopných zpracovávat i audio a video záznamy, jako jsou Google, YouTube nebo Facebook. Pokaždé když kontrolujete e-mailovou poštu, používáte jazyky jako IMAP (Internet Message Access Protocol), SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) nebo POP3 (Post Office Protocol). Soubory procházejí internetem s využitím FTP (File Transfer Protocol). A pokud jde o proceduru nastavení přesného času ve vašem mobilu, o které jsem se zmiňoval, tyto aktualizace se získávají přes NTP (Network Time Protocol).

Všechny tyto protokoly jsou označovány jako aplikační a zahrnují pouze jednu skupinu protokolů z nespočtu těch, které fungují online. Aby například bylo možné data z některého z těchto aplikačních protokolů stáhnout z internetu a obdržet je do svého počítače, notebooku nebo telefonu, je nejprve nutné je zabalit do zvláštního přepravního protokolu – vzpomeňte si, že u běžných poštovních zásilek dodavatelé poštovních služeb často požadují, aby se dopisy a balíčky zasílaly v obálkách a balíčcích standardních velikostí. TCP (Transmission Control Protocol) je určen – vedle dalších aplikací – k vyhledávání tras k webovým stránkám a e-mailovým schránkám. Další protokol označený UDP (User Datagram Protocol) se využívá při přepravě aplikací časově náročnějších, zejména v reálném čase, například k telefonování nebo živému vysílání přes internet.

Každé líčení mnohvrstvé struktury, která se v době mého dětství nazývala kyberprostor, Net, Infobahn či informační dálnice, je odsouzeno k neúplnosti, avšak základní je jeden poznatek: tyhle protokoly nám dávají nástroj, jímž můžeme digitalizovat a dát na síť skoro úplně všechno na světě, co nejlépe, nepijeme, nenosíme na sobě nebo v tom nežijeme. Internet se stal stejně integrální součástí našich životů jako vzduch, jímž také probíhá ohromné množství komunikací. A jak se nám všem často připomíná (pokaždé když nám naše sociální média nappou nějaké varování, a zpravidla do takové komunikace, kdy nás to může docela kompromitovat), něco digitalizovat znamená zaznamenat to ve formátu, v němž informace přetrvá navěky.

Když zavzpomínám na své dětství, zvláště na oněch prvních devět let bez internetu, zarazí mě jedna věc: nedokážu si vybavit všechno, co se tehdy odehrálo, protože se mohu spolehnout jen na svou paměť. Takle data prostě neexistují. Když jsem byl kluk, tak sousloví „nezapomenutelný zážitek“ neneslo hrozivý doslovný technický význam, nýbrž vášnivý metaforický popis něčeho významného: moje první

slova, první krůčky, první vypadnutý zub, nebo když jsem jel poprvé na kole.

Tohle platilo pro mou generaci, která byla v určitém smyslu zřejmě poslední v Americe, a možná na celém světě – poslední nedigitální generace, jejíž dětství není uloženo nikde na cloudu, ale většinou zachyceno v analogových formátech, jako jsou rukopisné deníky, snímky z Polaroidu nebo VHS kazety, hmatatelné a nedokonalé artefakty, které věkem chátrají a lze je nenávratně ztratit. Já jsem psal školní úlohy tužkou a používal jsem gumu, protože jsem prostě neměl tablet připojený k síti, který zaznamenává dotyky na klávesy. To, jak jsem postupně rostl do výšky, nezaznamenávala žádná chytrá domácí technika, ale čárky vyryté nožem do dřevěné dveřní zárubně v domě, kde jsem vyrůstal.

Žili jsme ve velkém starém domě z červených cihel obklopeném kouskem trávníku, na který v létě padal stín několika svídných květů bílých magnolií – ty mi sloužily jako kryty pro plastové vojáčky, s nimiž jsem se plazil po trávníku. Dům byl řešen dost netypicky: hlavní vchod do něho byl v prvním patře a vedlo k němu mohutné cihlové schodiště. V tomto podlaží jsme hlavně žili, byla tam kuchyň, jídelna a ložnice.

Nad hlavním podlažím leželo zaprášené a pavučinami ověšené podkroví, kam jsem měl zakázaný přístup. Sloužilo jako skladiště a strašilo v něm. Máma tvrdila, že jsou to jen veverky, ale táta trval na tom, že se tam schovávají krvelační vlkodlaci, kteří sežerou každé dítě dost hloupé na to, aby se tam odvážilo. Pod hlavním podlažím se rozkládal jen částečně dokončený sklepní suterén – v Severní Karolíně to byla docela rarita, zvláště tak blízko pobřeží. Sklepy tam často zaplavuje voda, a ten náš byl pochopitelně po celý rok vlhký, přestože tam stále běžel vysoušecí agregát a ve sběrné jímce vrnělo vodní čerpadlo.

V době, kdy se tam naše rodina nastěhovala, se zadní část hlavního patra dočkala rozšíření a rozčlenění na prádelnu, koupelnu, mou ložnici a obývací pokoj vybavený televizí a pohovkou. Ze své ložnice jsem oknem vsazeným do původně obvodové zdi domu viděl právě do tohoto nového obýváku, protože okno, které by kdysi nabízelo výhled z domu, teď mířilo do sousední místnosti.

Tahle ložnice mi patřila skoro po všechny roky, které moje rodina prožila v Elizabeth City, a tedy bylo moje i to okno. Přes ně byla zatažená záclona, ale ta nezajišťovala kdovíjaké soukromí, spíš vůbec žádné. Co si vzpomínám, mou oblíbenou kratochvílí po řadu let bylo odsunout záclonu na stranu a vyhlížet oknem do obývacího pokoje. Takže by se dalo říct, že co si pamatuji, tak mou oblíbenou činností bylo špehovat lidi.

Sledoval jsem starší sestru Jessiku, která měla dovoleno zůstat vzhůru déle než já a dívat se na kreslené filmy, na něž jsem já byl ještě příliš malý. Špehoval jsem svou mámu Wendy, když skládala prádlo a přitom se dívala na večerní zprávy. Ale osoba, kterou jsem pozoroval nejvíc, byl můj otec Lon, nebo po jižansku Lonnie, který okupoval obývací pokoj v pozdních hodinách.

Otec sloužil u pobřežní stráže, ovšem v těch dobách jsem neměl ani potuchy, oč se vlastně jedná. Věděl jsem, že někdy nosí uniformu a někdy ne. Odcházel brzy z domu a pozdě se vracel, ovšem často s novými hračkami – vědeckou kalkulačkou Texas Instruments TI 30, stopkami Casio na šňůrce k pověšení na krk, jedním reproduktorem pro domácí stereo systém. Některé mi ukazoval, jiné přede mnou schovával. Jistě si domyslíte, o které jsem měl větší zájem.

Hračka, která mě přitahovala nejvíc, dorazila do domu jednou večer těsně poté, co jsem musel jít spát. Ležel jsem v posteli a pomalu jsem usínal, když jsem zaslechl otce, jak jde po chodbě. Postavil jsem se na lůžko, odtáhl záclonu a špicloval. Táta držel v ruce záhadnou bedýnku velkou

asi jako krabice od bot a z ní vytáhl běžový předmět, který připomínal struskovou cihlu, z níž se klikatily dlouhé černé kabely jako chapadla nějaké příšery z mořských hlubin, která se vynořila v ošklivé noční můře.

Otec pracoval pomalu a metodicky. Zčásti to bylo tím, že mu byl vlastní ukázněný, inženýrský způsob, jímž dělal všechno, a zčásti se prostě snažil zachovávat klid. Rozmotával kabely a natahoval je na chlupatý koberec od zadní strany přístroje k zadní straně televizoru. Potom další kabel zastrčil do zásuvky na zdi za pohovkou.

Náhle se televizní obrazovka rozzářila, načež se rozzářil i tátův obličej. Normálně trávil večery tím, že seděl na pohovce, popíjel limonádu Sun Drop a koukal na televizi, kde nějací lidé běhali po zeleném poli, ale tohle bylo něco jiného. Ve chvíliče jsem přišel na nejúžasnější objev svého života, byť zatím krátkého: *můj otec ovládal to, co se dělo na televizní obrazovce.*

Tak jsem se seznámil s přístrojem Commodore 64 – jedním z prvních počítačů pro domácnost, který se dostal na trh.

O tom, co je to počítač, jsem pochopitelně neměl nejmenší představu, a už vůbec mě nenapadlo, že otec na něm buď hraje nějakou hru, nebo pracuje. I když se usmíval a zdálo se, že se dobře baví, sledoval zároveň to, co se dělo na obrazovce, stejně zaujatě, jako se věnoval všem mechanickým pracím v domě a kolem něho. Jedno mi však bylo jasné: ať už dělá, co chce, já to chci dělat taky.

Od té doby kdykoli otec vešel do obývacího pokoje a vytáhl běžovou mašinku, postavil jsem se na postel, odtáhl záclonu a sledoval jsem jeho dobrodružství. Jednoho večera se na obrazovce ukázala padající koule a na spodním okraji obrazovky se pohybovala ležatá čárka; otec s ní musel vodorovně pohybovat sem a tam, aby kouli odrazil zase nahoru a rozbořil zeď z různě zbarvených cihel (*Arkanoid*). Jindy seděl před obrazovkou plnou různobarevných hranolů